

**EVROPSKA KOMISE
PROTI RASISMU A NESNASENLIVOSTI**

**VŠEOBECNÉ POLITICKÉ
DOPORUČENÍ ECRI Č. 4**

**STATNÍ PRŮZKUMY O
ZKUSENOSTECH
A VNIMANÍ DISKRIMINACE
A RASISMU POTENCIÁLNÍMI OBETMI**

PRIJATO 6 BREZEN 1998

Štrasburk, 1998

Pro další informace o ECRI a jejích aktivitách laskavě kontaktujte:

Secretariat of the European Commission against Racism and Intolerance
Council of Europe
F-67075 Strasbourg cedex
Tel: +33(0)3 88 41 29 64 - Fax:+33(0)3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Website: www.coe.int/ecri

Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti

odvolávajíc se na Deklaraci přijatou nejvyššími představiteli států a vlád členských zemí Rady Evropy na jejich summitu konaném ve Vídni ve dnech 8.-9. října 1993;

odvolávajíc se na Plán činnosti pro potírání rasismu, xenofobie, antisemitismu a jiné nesnášenlivosti definované v rámci této Deklarace, který vyzval Výbor ministrů, aby ustavil Evropskou komisi proti rasismu a nesnášenlivosti, která byla, mimo jiné, oprávněna formulovat všeobecná politická doporučení pro členské státy Rady Evropy;

odvolávajíc se rovněž na Závěrečnou deklaraci a Plán činnosti přijaté na druhém summitu nejvyšších představitelů států a vlád členských zemí Rady Evropy, konaném ve Štrasburku ve dnech 10.- 11. října 1997;

zdůrazňujíc, že tato Závěrečná deklarace potvrzuje, že cílem členských států Rady Evropy je budování svobodnější, tolerantnější a spravedlivější evropské společnosti, a zároveň vyzývá k zintenzivnění boje proti rasismu, xenofobii, antisemitismu a jiné nesnášenlivosti;

odvolávajíc se na Všeobecné politické doporučení č. 1, v němž ECRI vyzvala členské státy shromažďovat v souladu s evropskými zákony, nařízenými a doporučeními o ochraně dat a ochraně soukromého života, pokud je to vhodné, údaje napomáhající hodnotit a vyhodnotit situaci a zkušenosti skupin,

doporučuje vládám členských zemí učinit kroky k zajištění vnitrostátních průzkumů týkajících se zkušeností a vnímání diskriminace a rasismu z pohledu potenciálních obětí, inspirovaných pokyny uvedenými v Příloze tohoto doporučení.

kteří jsou obzvláště zranitelné projevy rasismu, xenofobie, antisemitismu a jiné nesnášenlivosti;

zdůrazňujíc, že statistické údaje o rasistických a diskriminačních činech a o situaci menšinových skupin ve všech oblastech života jsou významné pro označení problémů a formulování politik;

jsouc přesvědčena, že tyto statistické údaje by měly být doplněny údaji o postojích, názorech a vnímání problémů;

majíc v této souvislosti na zřeteli skutečnost, že kromě průzkumů mezi obyvatelstvem, představují cílené průzkumy zjišťující zkušenosti a vnímání rasismu a diskriminace potenciálními oběťmi inovativní a hodnotný zdroj informací;

majíc na zřeteli, že výsledky těchto průzkumů mohou být využity různými způsoby k upozornění na problémy a ke zlepšení situace;

majíc na zřeteli, že přiznání významu zkušeností a vnímání potenciálních obětí představuje důležité poselství jak populaci jako celku, tak zranitelným skupinám samotným;

vítajíc skutečnost, že průzkumy tohoto typu již byly v několika členských státech organizovány;

zaznamenávajíc, že organizace těchto průzkumů v celé Evropě by poskytla detailnější obraz o situaci týkající se rasismu a diskriminace jak na vnitrostátní, tak na evropské úrovni;

Příloha k všeobecnému politickému doporučení Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti č.4

Směrnice pro organizování průzkumů o zkušenosti a vnímání diskriminace a rasismu jeho případnými oběťmi

I. Hlavní cíle tohoto typu průzkumů

1. Cílem typu průzkumu, o němž se hovoří v tomto doporučení, je získat představu o problémech rasismu a nesnášenlivosti z pohledu obětí či potenciálních obětí. Tento inovativní přístup zahrnuje průzkum mezi příslušníky různých skupin zranitelných projevů rasismu, xenofobie, antisemitismu a nesnášenlivosti a otázky směřující k získání informací o zkušenostech obětí s rasismem a nesnášenlivostí a o způsobu, jímž vnímají různé aspekty společnosti, v níž žijí. Shromážděná data se tedy týkají vnímání a zkušeností příslušníků zranitelných skupin. Tyto údaje mohou doplnit a obohatit kvantitativní údaje týkající se rasistických jevů a rozsahu diskriminace v různých oblastech, jakož i údaje týkající se názorů a postojů většinové společnosti vůči menšinovým skupinám a vůči problémům rasismu a nesnášenlivosti.

II. Praktická organizace průzkumů

2. Koncipováním a realizací těchto průzkumů je možné pověřit výzkumné pracovníky nebo instituce se zkušeností v oblasti rasismu a nesnášenlivosti, přičemž činnost v terénu je prováděna těmito subjekty.
3. Menšinové skupiny zvolené v rámci průzkumu jako tzv. "kategorie" budou závislé na vnitrostátních okolnostech a mohou zahrnovat například skupiny imigrantů, národnostní menšiny nebo jiné zranitelné skupiny.
4. Při výběru skupin, které budou zahrnuty do tzv. "kategorií", by měly být vzaty v úvahu skutečnosti, které mohou zahrnovat početnost populace podrobené průzkumu a informace, které jsou již k dispozici, týkající se rozsahu diskriminace, jíž je každá ze skupin vystavena (například statistické údaje o zaměstnanosti, informace o stížnostech týkajících se diskriminace).
5. Vhodné může být zařazení „kontrolních“ nebo „kontrastních“ skupin tak, aby bylo možné zajistit základní srovnání: například menšinová skupina, u níž je patrné, že není obecně nucena čelit velkým problémům s projevy nesnášenlivosti a rasismu.
6. Kvalitní demografické statistiky zahrnující informace typu: místo narození, etnický původ, náboženství, mateřský jazyk, státní příslušnost atd. Jestliže tento typ informací není k dispozici, je třeba najít jiné způsoby, identifikace a kontaktování vhodných respondentů.
7. Je třeba mít na paměti, že pro potřeby těchto průzkumů může být velmi obtížné kontaktovat některé skupiny, u nichž existuje mimořádné riziko zranitelnosti projevů rasismu a nesnášenlivosti, například ilegální přistěhovalce.

III. Koncepce průzkumu

8. Kromě otázek se socio-ekonomickým základem a otázek týkajících se jiných faktických detailů, mohou otázky zahrnuté do průzkumu spadat do následujících obecných kategorií:

- otázky vztahující se ke konkrétním situacím, jako jsou kontakty s různými úřady (například policie, zdravotnická zařízení, úřady sociálního zabezpečení, vzdělávací instituce), a dále s jinými institucemi (například bankami, realitními kancelářemi) a zařízeními (například zaměstnavatelé, restaurace, zábavní zařízení, obchody): otázky se mohou zaměřit na to, kolikrát se za určité období (například za minulý rok nebo za uplynulých pět let) dotazované osoby staly oběťmi nerovného zacházení z důvodu příslušnosti k menšinové skupině a o jaký typ nerovného zacházení se jednalo;
- otázky vztahující se k vnímání rovnocenných příležitostí podílet se na životě společnosti, k vědomí specifických opatření zavedených pro zlepšení situace menšinových skupin a k rozsahu, v rámci kterého došlo k realizaci těchto příležitostí (oblasti zahrnující např. možnosti pro dosažení úspěchu ve vzdělávacím procesu a procesu přípravy zaměstnání, pracovní příležitosti);
- otázky vztahující se k vnímání a postojům: zpracovávaná témata mohou popřípadě zahrnovat i stupeň důvěry v instituce, postoje k imigraci nebo menšinové politice, hodnocení státu jako státu rasistického nebo xenofobního, problémy spojené s náboženstvím, postoje k ostatním skupinám, obtíže s navázáním kontaktu s většinovou populací, ztotožnění se s hostitelskou zemí a zemí původu, záměry setrvat nebo se vrátit tam, kde se jednotlivec cítí „doma“ atd. Začlenění těchto témat umožní odhalit zajímavé vztahy mezi stupněm prožité diskriminace a různými postoji a vnímáním dotazovaných;

9. je třeba poznamenat, že tyto otázky poskytují zejména údaje o *subjektivních zkušenostech* s diskriminací. V každém případě je však mimořádně obtížné objektivně a v "reálu" studovat projevy diskriminace, neboť tyto jsou součástí různorodých oblastí každodenního života. Zprávy týkající se subjektivní zkušenosti s diskriminací jsou hodnotné jako ukazatel především pokud jsou porovnány na pozadí jiných informací, jako jsou statistické údaje o nezaměstnanosti, policejní záznamy, stížnosti atd.

IV. Opatření následující průzkumy

10. Po určité době mohou být provedeny následné průzkumy, aby došlo k prozkoumání měnících se způsobů projevů nesnášenlivosti a rasismu v čase nebo začlenění jiných skupin.

11. Výsledky průzkumu mohou být využity různými způsoby, například: upozornit na oblasti, kde je opatření obzvláště důležité; pro hodnocení a vypracování politik, která budou vycházet ze zkušenosti a obav dotyčných skupin; posílit veřejné povědomí a porozumění problémům diskriminace, tak jak jsou vnímány oběťmi; mezi těmi, kdo pracují ve zvláštních oblastech posílit povědomí o tom, jak jsou jejich instituce a činnost vnímány menšinovými skupinami (například policie, zaměstnavatelé, poskytovatelé služeb atd.).

